HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

14 octombrie 2010 *

În cauza C-61/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz (Germania) prin decizia din 28 ianuarie 2009, primită la Curte la 11 februarie 2009, în procedura

Landkreis Bad Dürkheim

împotriva

Aufsichts- und Dienstleistungsdirektion,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii J.-J. Kasel, A. Borg Barthet (raportor), E. Levits și M. Safjan, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: domnul J. Mazák,
grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 februarie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Landkreis Bad Dürkheim, de domnul A. Martin, în calitate de agent;

— pentru Aufsichts- und Dienstleistungsdirektion, de domnul M. Arnoldi, în calitate de agent;

— pentru doamna Niedermair-Schiemann, de M. Winkelmüller și M. Rietdorf, Rechtsanwälte;

— pentru guvernul german, de domnii M. Lumma și J. Möller, în calitate de agenți;

— pentru guvernul polonez, de domnii B. Majczyna și M. Drwiecki, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de doamna F. Clotuche-Duvieusart și de domnul G. von Rintelen, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 mai 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 44 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori și de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2019/93, (CE) nr. 1452/2001, (CE) nr. 1453/2001, (CE) nr. 1454/2001, (CE) nr. 1868/94, (CE) nr. 1251/1999, (CE) nr. 1254/1999, (CE) nr. 1673/2000, (CEE) nr. 2358/71 și (CE) nr. 2529/2001 (JO L 270, p. 1, și rectificare în JO 2004, L 94, p. 70, Ediție specială, 03/vol. 49, p. 177, rectificare în Ediție specială, 03/vol. 76, p. 291, și în JO 2009, L 96, p. 39), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2013/2006 al Consiliului din 19 decembrie 2006 (JO L 384, p. 13, Ediție specială, 03/vol. 81, p. 52) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1782/2003").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Landkreis Bad Dürkheim (circumscripția administrativă Bad Dürkheim), pe de o parte, și Aufsichts- und Dienstleistungsdirektion (Direcția de Control și de Servicii, denumită în continuare „ADD"), pe de altă parte, privind luarea în considerare a anumitor suprafețe (denumite

în continuare „suprafețele în cauză”) pentru stabilirea drepturilor la plată ale doamnei Niedermair-Schiemann în cadrul sistemului de plată unică.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

Regulamentul nr. 1782/2003

3 Regulamentul nr. 1782/2003 stabilește, printre altele, o schemă de sprijin pentru venitul agricultorilor. Această schemă este denumită la articolul 1 a doua liniuță din regulament „schema de plată unică”.

4 Potrivit considerentului (3) al acestui regulament:

„Pentru a se evita abandonarea terenurilor agricole și pentru a asigura menținerea lor în bune condiții agricole și de mediu, trebuie stabilite standarde care se bazează sau nu se bazează pe dispozițiile statelor membre. Prin urmare, trebuie definit un cadru comunitar în care statele membre să poată adopta standarde care să țină seama de caracteristicile zonelor în cauză, în special de caracteristicile pedologice și climaterice,

precum și de tipurile de exploatare agricolă existente (utilizarea terenurilor, rotația culturilor, practicile agricole) și de structura exploatațiilor."

5 Potrivit considerentului (21) al regulamentului menționat:

„Schemele de sprijin din cadrul politicii agricole comune acordă un ajutor direct de venit, în special pentru a asigura un nivel de viață echitabil pentru populația agricolă. Acest obiectiv este direct legat de conservarea zonelor rurale. […]"

6 În considerentul (24) al aceluiași regulament se precizează printre altele:

„[…] Prin urmare, este oportun să se condiționeze plata unică pe exploatație de respectarea standardelor în materie de mediu, de siguranță a produselor alimentare, de sănătate și de bunăstare animală, precum și de menținerea unor bune condiții agricole și de mediu în exploatație."

7 În conformitate cu articolul 2 literele (b) și (c) din Regulamentul nr. 1782/2003:

„În sensul prezentului regulament, se definesc următorii termeni:

(b) «exploatație»: ansamblul unităților de producție gestionate de agricultor și situate pe teritoriul unui stat membru;

(c) «activitate agricolă»: producția, creșterea sau cultivarea de produse agricole, inclusiv recoltarea, mulsul, creșterea și deținerea de animale în scopuri agricole sau menținerea de terenuri în bune condiții agricole și de mediu, conform definițiilor prevăzute în articolul 5”.

8 Articolul 3 din regulamentul menționat, intitulat „Cerințe principale”, prevede:

„(1) Orice agricultor care primește plăți directe trebuie să respecte cerințele de reglementare în materie de gestionare, prevăzute în anexa III, conform calendarului stabilit în aceeași anexă, precum și condițiile agricole și de mediu stabilite în conformitate cu articolul 5.

(2) Autoritatea națională competentă oferă agricultorului lista cu cerințele de reglementare în materie de gestionare și cu bunele practici agricole și de mediu care trebuie respectate.”

9 Potrivit articolului 5 alineatul (1) din același regulament:

„Statele membre se asigură că toate terenurile agricole, în special cele care nu mai sunt exploatate pentru producție, sunt menținute în bune condiții agricole și de mediu. Statele membre definesc, la nivel național sau regional, cerințele minime pentru bunele condiții agricole și de mediu, pe baza cadrului stabilit în anexa IV, care țin seama de caracteristicile zonelor în cauză, în special de condițiile pedologice și climaterice, de modul de exploatare aplicat, de utilizarea terenurilor în cauză, de rotația culturilor, de practicile agricole și de structura exploatației, fără să aducă atingere normelor care reglementează bunele practici agricole aplicate în cadrul Regulamentului

(CE) nr. 1257/1999 și măsurilor agroecologice a căror aplicare depășește nivelul de referință al bunelor practici agricole."

10 Articolul 36 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1782/2003 are următorul cuprins:

„Ajutorul acordat în cadrul schemei de plată unică se plătește pentru drepturile de plată definite în capitolul 3 și însoțite de un număr egal de hectare eligibile pentru ajutor, așa cum sunt definite în articolul 44 alineatul (2)."

11 Articolul 43 din Regulamentul nr. 1782/2003, intitulat „Stabilirea drepturilor la plată", prevede la alineatul (1) primul și al doilea paragraf:

„Fără să aducă atingere articolului 48, orice agricultor beneficiază de un drept la plata pe hectar, calculat prin împărțirea cuantumului de referință la media pe trei ani a numărului total de hectare care dădeau dreptul, în perioada de referință, la plăți directe a căror listă figurează în anexa VI.

Numărul total de drepturi la plată este egal cu numărul mediu de hectare menționat anterior."

12 Articolul 44 din regulamentul menționat, intitulat „Utilizarea drepturilor la plată", prevede la alineatele (1)-(3):

„(1) Orice drept la plată pentru un hectar eligibil pentru ajutor conferă dreptul la plata cuantumului stabilit de dreptul respectiv.

(2) Prin «hectar eligibil pentru ajutor», se înțelege orice suprafață agricolă a exploatației, ocupată cu terenuri arabile și pășuni permanente, cu excepția suprafețelor ocupate cu culturi permanente și păduri sau destinate unei activități neagricole.

Prin «hectar eligibil pentru ajutor» se înțelege de asemenea orice suprafață cultivată cu hamei sau supusă obligației de retragere temporară din producție, sau cultivată cu banani sau orice suprafață cultivată cu măslini.

(3) Agricultorul declară parcelele care corespund suprafeței eligibile aferente unui drept de plată. Cu excepția cazurilor de forță majoră sau de circumstanțe excepționale, aceste parcele stau la dispoziția agricultorului pe o perioadă de cel puțin zece luni de la o dată care urmează a fi stabilită de statul membru și care nu poate fi anterioară datei de 1 septembrie a anului calendaristic de dinaintea anului de depunere a cererii de participare la schema de plată unică."

13 La capitolul 5 secțiunea 1, intitulată „Aplicarea regională", Regulamentul nr. 1782/2003 prevede posibilitatea statelor membre de a aplica o schemă de plată unică la nivel regional.

14 La articolul 59 alineatul (4) din regulamentul menționat, aplicabil în ceea ce privește aplicarea schemei de plată unică la nivel regional, se precizează că numărul de drepturi la plată pe agricultor trebuie să fie egal cu numărul de hectare pe care îl declară în conformitate cu articolul 44 alineatul (2) pentru primul an de aplicare a schemei de plată unică.

Regulamentul (CE) nr. 795/2004

15 Regulamentul (CE) nr. 795/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de stabilire a normelor de aplicare a schemei de plată unică prevăzute în Regulamentul nr. 1782/2003 (JO L 141, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 56, p. 193), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 394/2005 al Comisiei din 8 martie 2005 (JO L 63, p. 17, Ediție specială, 03/vol. 63, p. 45, denumit în continuare „Regulamentul nr. 795/2004”), prevede la articolul 2 literele (a)-(h):

„În sensul titlului III din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 și în sensul prezentului regulament, se definesc următorii termeni:

(a) «suprafață agricolă», suprafața totală a terenurilor arabile, a pășunilor permanente și a culturilor permanente;

(b) «terenuri arabile», «terenuri arabile», în sensul articolului 2 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 al Comisiei;

(c) «culturi permanente», culturile pe care nu se practică un sistem de rotație, altele decât pășunile permanente, care ocupă terenurile pentru o perioadă de cinci

ani sau mai mare și care furnizează recolte repetate, inclusiv pepinierele așa cum sunt definite în anexa I punctul G/05 la Decizia 2000/115/CE a Comisiei, cu excepția culturilor multianuale indicate mai jos și a pepinierelor acestor culturi multianuale;

[…]

(e) «pășuni permanente», «pășunile permanente» în sensul articolului 2 punctul 2 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 al Comisiei;

[…]

(h) «arendă», arenda sau orice altă tranzacție temporară de același tip".

Regulamentul (CE) nr. 796/2004

16 Regulamentul (CE) nr. 796/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de stabilire a normelor de aplicare a eco-condiționării, a modulării și a sistemului integrat de gestionare și control, prevăzute de Regulamentul nr. 1782/2003 (JO L 141, p. 18, Ediție specială, 03/vol. 56, p. 210), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 239/2005 al

Comisiei din 11 februarie 2005 (JO L 42, p. 3, Ediție specială, 03/vol. 62, p. 226) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 796/2004”), prevede la articolul 2 punctele 1 și 2:

„În sensul prezentului regulament, termenii și expresiile de mai jos au următorul înțeles:

1. «terenuri arabile»: terenurile lucrate destinate producției de culturi și terenurile scoase din circuitul agricol sau menținute în bune condiții agricole și ecologice, în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003, indiferent de faptul că terenurile menționate anterior sunt acoperite de sere sau de un mijloc de protecție fix sau mobil;

2. «pășuni permanente»: terenurile consacrate producției de iarbă și de alte plante furajere erbacee (însămânțate sau naturale) care nu fac parte din sistemul de rotație a culturilor din exploatație de cel puțin cinci ani, cu excepția terenurilor care intră sub incidența programelor pentru scoaterea terenurilor din circuitul agricol în conformitate cu articolul 6 din Regulamentul (CE) nr. 1251/1999 al Consiliului […], a terenurilor care intră sub incidența programelor de scoatere a terenurilor din circuitul agricol în conformitate cu articolul 54 alineatul (2) și cu articolul 107 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003, a terenurilor scoase din circuitul agricol în conformitate cu Regulamentul (CEE) nr. 2078/92 al Consiliului […] și a terenurilor scoase din circuitul agricol în conformitate cu articolele 22, 23 și 24 din Regulamentul (CE) nr. 1257/1999 al Consiliului […]”.

Reglementarea națională

17 În temeiul articolului 2 alineatul 1 din Legea de introducere a schemei de plată unică (Betriebsprämiendurchführungsgesetz, BGBl. 2006 I, p. 1298), plata unică se acordă

la nivel regional începând cu 1 ianuarie 2005 în condițiile stabilite de legea menționată și de regulamentul de aplicare a schemei de plată unică.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

18 Acțiunea principală privește luarea în considerare a suprafețelor în cauză pentru stabilirea drepturilor la plată ale doamnei Niedermair-Schiemann în cadrul schemei de plată unică.

19 Doamna Niedermair-Schiemann deține o exploatație agricolă de creștere a ovinelor. Ea exploatează suprafețele în cauză în temeiul a două contracte.

20 Potrivit primului dintre cele două contracte, încheiat la 12 noiembrie 1998 cu landul Renania Palatinat, doamnei Niedermair-Schiemann i s-a permis să utilizeze anumite suprafețe ca pășune și fâneață. În această privință, i-au fost impuse anumite restricții. În special, pe suprafețele respective nu este permis cositul în perioada dintre 1 noiembrie și 15 iunie a fiecărui an, iar cositul nu trebuie efectuat cu ajutorul unor cositori rotative sau care funcționează prin aspirare. Al doilea cosit poate fi înlocuit cu pășunatul oilor sau al caprelor, prin rotație sau în spații deschise supravegheate de păstor, caz în care perioada pășunatului trebuie să fie convenită cu autoritățile competente ale landului amintit, care are obligația de a întreține aceste suprafețe. Terenurile au fost puse la dispoziție cu titlu gratuit, cu condiția ca persoana interesată să plătească cotizații către asociația profesională. Parcelele respective au fost arendate landului menționat de către proprietarii lor.

21 În temeiul celui de al doilea contract, încheiat la 1 mai 2000 cu Landkreis Bad Dürkheim, doamna Niedermair-Schiemann, calificată în cuprinsul contractului drept „mandatară", are obligația de a întreține și de a exploata anumite suprafețe cu respectarea normelor de protecție a naturii. În acest scop, doamna Niedermair-Schiemann primește o remunerație anuală fixă. Totodată, ea trebuie să îndeplinească anumite obligații contractuale specifice și să urmeze instrucțiunile autorității însărcinate cu protecția naturii – cum ar fi cele referitoare la intensitatea pășunatului. Pe de altă parte, autoritatea menționată îi furnizează un sprijin material pentru măsurile de întreținere, cum ar fi cositul preliminar, precum și defrișarea și înlăturarea periodică a buruienilor efectuate de terțe persoane. O parte din suprafețele respective se află în proprietatea landului Renania Palatinat. Pentru celelalte suprafețe, pășunatul în vederea protecției naturii a fost permis de proprietari, iar, în anumite cazuri, au fost adoptate decizii cu aplicabilitate generală pentru a-i constrânge pe aceștia din urmă să accepte măsurile de întreținere aplicate de doamna Niedermair-Schiemann.

22 În cadrul schemei de plată unică, doamna Niedermair-Schiemann a declarat suprafețele în cauză drept pășuni permanente aparținând exploatației sale. Prin decizia din 20 februarie 2006, acesteia i s-au atribuit drepturi la plată pentru terenuri arabile și pentru terenuri ocupate de pășuni, inclusiv pentru suprafețele în cauză.

23 În urma instrucțiunilor ministeriale, această decizie a fost modificată prin decizia din 14 mai 2007 (denumită în continuare „decizia de modificare"), pentru motivul că suprafețele utilizate în temeiul contractelor de exploatare nu puteau beneficia de ajutor.

24 Doamna Niedermair-Schiemann a formulat o contestație împotriva deciziei de modificare.

25 Apreciind că decizia inițială din 20 februarie 2006 fusese adoptată în conformitate cu legislația în vigoare, comisia juridică a Landkreis Bad Dürkheim a admis contestația doamnei Niedermair-Schiemann și, prin decizia din 22 octombrie 2007, a anulat decizia de modificare.

26 În urma acțiunii formulate de ADD, prin hotărârea din 2 iulie 2008, Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstrasse a anulat decizia din 22 octombrie 2007 și a restabilit efectele deciziei de modificare.

27 Verwaltungsgericht a considerat mai întâi că, atunci când exploatația este destinată protecției naturii și în același timp unei activități agricole extensive, trebuie să se aibă în vedere dreptul de utilizare aflat la baza acestei activități. Instanța menționată a arătat în continuare că schema de plată unică nu are ca obiect furnizarea unui sprijin financiar pentru lucrările de asigurare a protecției naturii pe care autoritățile de stat le-au încredințat persoanei care administrează exploatația. Instanța a considerat, pe de altă parte, că nu ar exista o utilizare agricolă decât dacă agricultorul a dobândit dreptul de exploatare în temeiul unui contract de arendare sau al unei tranzacții similare. În plus, instanța a considerat că, în cadrul acțiunii principale, obiectivul pentru care suprafețele respective au fost puse la dispoziția doamnei Niedermair-Schiemann era un obiectiv privind protecția naturii, și nu un obiectiv agricol. În sfârșit, instanța a apreciat că, pentru a putea fi eligibile pentru ajutor, suprafețele respective trebuie să facă parte din exploatația beneficiară a ajutorului, iar agricultorul să aibă dreptul să le utilizeze în scopuri agricole, ceea ce nu ar fi cazul în speță.

28 Landkreis Bad Dürkheim și doamna Niedermair-Schiemann au formulat apel împotriva hotărârii menționate la instanța de trimitere.

29 Potrivit instanței menționate, soluția acțiunii principale depinde de aspectul dacă suprafețele în cauză se încadrează sau nu se încadrează în sfera noțiunii „hectar eligibil pentru ajutor” în sensul articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003.

30 În aceste condiții, Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) O suprafață poate fi considerată suprafață agricolă în sensul articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 și atunci când, chiar dacă este utilizată și în scopuri agricole (fiind ocupată cu pășuni pentru creșterea ovinelor), folosește în principal la conservarea peisajelor și la protecția naturii?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

O suprafață este destinată unei activități neagricole, în sensul articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003, atunci când activitatea în cauză folosește în principal la protecția naturii sau, în orice caz, atunci când, în cadrul punerii în aplicare a obiectivelor privind protecția naturii, agricultorul este supus instrucțiunilor organelor administrative însărcinate cu protecția naturii?

3) În cazul în care este vorba despre o suprafață agricolă (prima întrebare) care este de asemenea destinată unei activități agricole (a doua întrebare):

Pentru ca o suprafață agricolă să fie considerată ca făcând parte dintr-o exploatație [suprafață agricolă a exploatației, în sensul articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003]:

a) este necesar ca exploatația să dispună de această suprafață în temeiul unui contract de arendare sau al unei tranzacții temporare similare cu titlu oneros?

b) în cazul unui răspuns negativ: suprafața continuă să facă parte din exploatație atunci când este pusă la dispoziția exploatației, cu titlu gratuit sau în schimbul numai al suportării cotizațiilor către asociația profesională, pentru a fi utilizată într-un anumit mod și pentru o perioadă limitată, cu respectarea obiectivelor privind protecția naturii?

c) în cazul unui răspuns afirmativ: suprafața continuă să facă parte din exploatație atunci când aceasta din urmă este obligată să efectueze pe respectiva suprafață anumite prestații pentru care primește o remunerație?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

31 Prin intermediul primelor două întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003 trebuie interpretat în sensul că se opune posibilității de a considera că este eligibilă pentru ajutor o suprafață care, chiar dacă este utilizată și în scopuri agricole, folosește în principal la conservarea peisajelor și la protecția naturii, în special în cazul în care, în cadrul punerii în aplicare a obiectivelor privind protecția naturii, agricultorul este supus instrucțiunilor organelor administrative însărcinate cu această protecție.

32 În temeiul primului paragraf al articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003, un „hectar eligibil pentru ajutor” este orice suprafață agricolă a exploatației ocupată cu terenuri arabile și cu pășuni permanente, cu excepția suprafețelor ocupate cu culturi permanente și cu păduri sau destinate unei activități neagricole.

33 În acest context, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în primul rând, dacă poate fi considerată suprafață agricolă o suprafață care, chiar dacă este utilizată în scopuri agricole, folosește în principal la conservarea peisajelor și la protecția naturii.

34 Noțiunea de suprafață agricolă este definită la articolul 2 litera (a) din Regulamentul nr. 795/2004 ca fiind suprafața totală a terenurilor arabile, a pășunilor permanente și a culturilor permanente.

35 În temeiul articolului 2 litera (b) din același regulament coroborat cu articolul 2 punctul 1 din Regulamentul nr. 796/2004, terenurile arabile sunt terenurile lucrate destinate producției de culturi și terenurile scoase din circuitul agricol sau menținute în bune condiții agricole și ecologice, în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul nr. 1782/2003.

36 În conformitate cu articolul 2 litera (e) din Regulamentul nr. 795/2004 coroborat cu articolul 2 punctul 2 din Regulamentul nr. 796/2004, pășunile permanente sunt terenurile consacrate producției de iarbă și de alte plante furajere erbacee care nu fac parte din sistemul de rotație a culturilor din exploatație de cel puțin cinci ani.

37 Potrivit dispozițiilor amintite la punctele 32-36 din prezenta hotărâre, calificarea drept „terenuri arabile" sau drept „pășuni permanente" și, în consecință, drept „suprafață agricolă" depinde de destinația efectivă a terenurilor în cauză. Astfel, o suprafață trebuie considerată suprafață agricolă atunci când este utilizată ca teren arabil sau ca pășune permanentă în sensul articolului 2 punctele 1 și 2 din Regulamentul nr. 796/2004.

38 Prin urmare, împrejurarea că unele parcele de teren care sunt utilizate efectiv ca terenuri arabile sau ca pășuni permanente folosesc în principal la protecția naturii și conservarea peisajelor nu poate constitui un impediment pentru ca astfel de suprafețe să fie calificate drept suprafață agricolă în sensul articolului 2 punctele 1 și 2 din Regulamentul nr. 796/2004.

39 Cu titlu suplimentar, trebuie precizat că, astfel cum rezultă din considerentele (3), (21) și (24) ale Regulamentului nr. 1782/2003, protecția mediului face parte dintre obiectivele schemei de plată unică. Curtea s-a pronunțat de asemenea în sensul că protecția mediului, care constituie unul dintre obiectivele esențiale ale Uniunii Europene, trebuie considerată ca fiind un obiectiv care face parte din politica comună în domeniul agriculturii (Hotărârea din 16 iulie 2009, Horvath, C-428/07, Rep., p. I-6355, punctul 29). În plus, articolul 2 punctul 1 din Regulamentul nr. 796/2004 prevede în mod expres că reprezintă terenuri arabile și, în consecință, suprafețe agricole în temeiul articolului 2 litera (a) din Regulamentul nr. 795/2004, terenurile menținute în bune condiții agricole și ecologice, în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 1782/2003.

40 În acest context, ar fi o contradicție ca o suprafață agricolă să nu mai fie eligibilă pentru ajutor atunci când folosește la conservarea peisajelor și la protecția naturii.

41 În lumina considerațiilor ce precedă, caracterul predominant al finalității privind protecția naturii și conservarea peisajelor a unei suprafețe nu face ca aceasta să nu mai aibă caracter agricol, în sensul articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003, din moment ce în speță suprafața face obiectul unei utilizări efective ca teren arabil sau ca pășune.

42 În al doilea rând, instanța de trimitere urmărește să afle dacă poate fi eligibilă pentru ajutor o suprafață agricolă pe care se exercită o activitate care folosește în principal la conservarea peisajelor și la protecției naturii.

43 În această privință, trebuie amintit că, în aplicarea articolului 44 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 1782/2003, nu sunt eligibile pentru ajutor suprafețele agricole destinate unei activități neagricole.

44 Articolul 2 litera (c) din regulamentul menționat definește activitatea agricolă ca fiind producția, creșterea sau cultivarea de produse agricole, inclusiv recoltarea, mulsul, creșterea și deținerea de animale în scopuri agricole sau menținerea de terenuri în bune condiții agricole și de mediu, conform definițiilor prevăzute la articolul 5 din acest regulament.

45 În acest context, instanța de trimitere adresează întrebarea dacă o suprafață agricolă care este utilizată pentru activități agricole și, în același timp, pentru activități neagricole în sensul articolului 44 alineatul (2) primul paragraf este eligibilă pentru ajutor.

46 În speță însă, trebuie să se constate că, astfel cum rezultă din decizia de trimitere, suprafețele în cauză erau destinate unei activități agricole.

47 Astfel, atunci când o suprafață agricolă face obiectul unei activități agricole în sensul articolului 2 litera (c) din Regulamentul nr. 1782/2003, este lipsit de relevanță, din perspectiva articolului 44 alineatul (2) din acesta, faptul că respectiva activitate are o finalitate esențialmente agricolă sau referitoare la protecția naturii.

48 De asemenea, existența unor instrucțiuni date agricultorului de organele administrative naționale competente este lipsită de relevanță din prisma definiției activității agricole la care se referă dispoziția respectivă. Aceasta este cu atât mai mult cu cât, chiar potrivit articolului 3 din Regulamentul nr. 1782/2003, nu numai că orice agricultor care primește plăți directe trebuie să respecte cerințele de reglementare în materie de gestionare, prevăzute în anexa III la acest regulament, precum și condițiile agricole și de mediu stabilite în conformitate cu articolul 5 din acesta, dar autoritatea națională competentă oferă agricultorului lista cu cerințele de reglementare în materie de gestionare și cu condițiile agricole și de mediu care trebuie respectate.

49 Din considerațiile de mai sus reiese că articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003 trebuie interpretat în sensul că nu se opune posibilității de a considera că este eligibilă pentru ajutor o suprafață care, chiar dacă este utilizată și în scopuri agricole, folosește în principal la conservarea peisajelor și la protecția naturii. Pe de altă parte, faptul că agricultorul este supus instrucțiunilor organelor administrative însărcinate cu protecția naturii nu face ca o activitate ce corespunde definiției prevăzute la articolul 2 litera (c) din regulamentul menționat să nu mai aibă caracter agricol.

Cu privire la a treia întrebare

50 Cea de a treia întrebare urmărește să se stabilească în ce condiții se poate considera că o suprafață agricolă este inclusă într-o exploatație în sensul articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003.

51 În special, instanța de trimitere urmărește, mai întâi, să afle dacă este necesar, pentru a considera că o suprafață agricolă face parte din exploatația unui agricultor, ca acesta din urmă să dispună de suprafața respectivă în temeiul unui contract de arendare sau al unui alt tip de contract de închiriere de aceeași natură încheiat cu titlu oneros. Instanța amintită solicită, în continuare, să se stabilească dacă face parte din exploatație suprafața care este pusă la dispoziția agricultorului în vederea unei anumite utilizări pentru o perioadă limitată și cu condiția respectării obiectivelor privind protecția naturii. În sfârșit, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă se poate considera că o suprafață agricolă face parte din exploatație atunci când agricultorul este obligat să efectueze pe respectiva suprafață anumite prestații pentru care primește o remunerație.

52 În primul rând, trebuie amintit că, în temeiul articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003 sunt eligibile pentru ajutor suprafețele agricole ale exploatației. Aceasta este definită la articolul 2 litera (b) din acest regulament ca fiind ansamblul unităților de producție gestionate de agricultor și situate pe teritoriul unui stat membru.

53 Articolul 44 alineatul (3) din regulamentul menționat precizează că parcelele care corespund suprafeței eligibile aferente unui drept de plată trebuie să fie la dispoziția agricultorului pe o perioadă de cel puțin zece luni.

54 Astfel, se impune constatarea că nici articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003, nici alineatul (3) al aceluiași articol nu precizează natura raportului juridic în temeiul căruia suprafața în discuție este utilizată de agricultor. Prin urmare, nu se poate deduce din aceste dispoziții că parcelele în discuție trebuie să fie la dispoziția agricultorului în temeiul unui contract de arendare sau al unei tranzacții echivalente.

55 În conformitate cu principiul libertății contractuale, părțile sunt, prin urmare, libere să stabilească raportul juridic care stă la baza utilizării suprafeței respective. În lipsa unei dispoziții contrare, acestea sunt libere să prevadă de asemenea că punerea la dispoziție a parcelelor se realizează fără o contraprestație financiară.

56 De asemenea, părțile sunt îndreptățite să prevadă că, în schimbul acestei puneri la dispoziție, agricultorul este obligat să plătească cotizațiile datorate asociației profesionale.

57 În al doilea rând, instanța de trimitere urmărește să afle dacă se poate considera că o suprafață face parte din exploatație atunci când agricultorului îi sunt impuse, astfel cum este cazul în ceea ce privește contractul încheiat de doamna Niedermair-Schiemann la 12 noiembrie 1998 cu landul Renania Palatinat, anumite restricții referitoare la durata și la natura activităților care pot fi desfășurate pe această suprafață.

58 În această privință, trebuie amintit că, după cum rezultă din cuprinsul punctului 52 din prezenta hotărâre, o suprafață agricolă face parte din exploatația unui agricultor atunci când acesta din urmă are dreptul de a o gestiona în vederea exercitării unei activități agricole.

59 Nici Regulamentul nr. 1782/2003, nici Regulamentele nr. 795/2004 și nr. 796/2004 nu aduc precizări cu privire la înțelesul exact al termenilor „unități[le] de producție gestionate de agricultor” din cuprinsul articolului 2 litera (b) din Regulamentul nr. 1782/2003.

60 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, determinarea sensului și a sferei termenilor pentru care dreptul Uniunii nu oferă nicio definiție trebuie realizată în funcție de sensul lor obișnuit în limbajul curent, ținând cont de contextul în care sunt utilizați și de obiectivele urmărite de reglementarea din care fac parte (Hotărârea din 10 martie 2005, easyCar, C-336/03, Rec., p. I-1947, punctul 21 și jurisprudența citată).

61 În ceea ce privește schema de plată unică, contrar susținerilor formulate de ADD în observațiile scrise prezentate, noțiunea de gestionare nu implică existența unui drept de dispoziție nelimitat al agricultorului asupra suprafeței respective în cadrul utilizării acesteia în scopuri agricole.

62 În schimb, în ceea ce privește această suprafață, agricultorul trebuie să dispună de suficientă autonomie pentru a-și exercita activitatea agricolă, aspect care trebuie apreciat de instanța de trimitere având în vedere toate circumstanțele speței.

63 În circumstanțe precum cele din acțiunea principală, este important, mai ales, ca agricultorul să nu fie supus în totalitate instrucțiunilor autorității naționale competente. Astfel, în pofida instrucțiunilor acesteia din urmă, agricultorul trebuie să fie în măsură să exercite o anumită putere de decizie în cadrul utilizării suprafeței respective.

64 În conformitate cu articolul 44 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1782/2003, suprafețele eligibile pentru ajutor trebuie, în plus, să fie la dispoziția agricultorului pe o perioadă de cel puțin zece luni.

65 În această perioadă, agricultorul trebuie să fie în măsură să utilizeze cu suficientă autonomie suprafața în discuție pentru activitățile sale agricole, inclusiv pentru menținerea terenurilor în bune condiții agricole și de mediu în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 1782/2003.

66 În plus, este esențial ca, în perioada amintită, suprafețele în cauză să nu facă obiectul niciunei activități agricole exercitate de un terț. Pentru a se evita situația în care mai mulți agricultori revendică parcelele respective ca făcând parte din exploatația lor, este necesar, în fapt, ca în această perioadă să nu se poată considera că suprafețele respective fac parte din exploatația altor agricultori din punctul de vedere al schemei de plată unică.

67 În al treilea rând, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă se poate considera că o suprafață agricolă face parte din exploatație atunci când agricultorul este obligat să efectueze pe respectiva suprafață anumite prestații pentru care primește o remunerație.

68 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003, exploatația agricolă este constituită din terenuri arabile și din pășuni permanente destinate unei activități agricole, care este exercitată de agricultor cu o anumită autonomie.

69 Este important să se precizeze totodată că exercitarea activității agricole pe suprafețele respective trebuie să se realizeze în numele și pe seama agricultorului, aspect care trebuie verificat de instanța de trimitere.

70 Împrejurarea că, pe de altă parte, acesta este obligat să efectueze anumite activități, în schimbul unei remunerații, în favoarea unui terț este lipsită de relevanță în această privință.

71 În consecință, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003 trebuie interpretat în sensul că:

— nu este necesar, pentru a considera că o suprafață agricolă face parte din exploatația agricultorului, ca acesta din urmă să dispună de suprafața respectivă în temeiul unui contract de arendare sau al unui alt tip de contract de închiriere de aceeași natură încheiat cu titlu oneros;

— nu se opune posibilității de a considera că face parte dintr-o exploatație suprafața care este pusă la dispoziția agricultorului cu titlu gratuit, în schimbul numai al suportării de către acesta din urmă a cotizațiilor datorate asociației profesionale, în vederea unei anumite utilizări pentru o perioadă limitată, cu respectarea obiectivelor privind protecția naturii, cu condiția ca acest agricultor să fie în măsură să utilizeze o astfel de suprafață cu suficientă autonomie pentru activitățile sale agricole în cursul unei perioade minime de zece luni și că

— este lipsită de relevanță în ceea ce privește includerea suprafeței respective în exploatația agricultorului împrejurarea că acesta din urmă este obligat să

efectueze în schimbul unei remunerații anumite activități pe seama unui terț, în cazul în care această suprafață este utilizată în același timp de către agricultor în vederea exercitării activității sale agricole în numele și pe seama sa.

Cu privire la cheltuielile de judecată

72 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori și de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2019/93, (CE) nr. 1452/2001, (CE) nr. 1453/2001, (CE) nr. 1454/2001, (CE) nr. 1868/94, (CE) nr. 1251/1999, (CE) nr. 1254/1999, (CE) nr. 1673/2000, (CEE) nr. 2358/71 și (CE) nr. 2529/2001, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2013/2006 al Consiliului din 19 decembrie 2006, trebuie interpretat în sensul că nu se opune posibilității de a considera că este eligibilă pentru ajutor o suprafață care, chiar dacă este utilizată și în scopuri agricole, folosește în principal la conservarea peisajelor și la protecția naturii. Pe de altă parte, faptul că agricultorul este supus

instrucțiunilor organelor administrative însărcinate cu protecția naturii nu face ca o activitate ce corespunde definiției prevăzute la articolul 2 litera (c) din regulamentul menționat să nu mai aibă caracter agricol.

2) Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1782/2003, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 2013/2006, trebuie interpretat în sensul că:

— **nu este necesar, pentru a considera că o suprafață agricolă face parte din exploatația agricultorului, ca acesta din urmă să dispună de suprafața respectivă în temeiul unui contract de arendare sau al unui alt tip de contract de închiriere de aceeași natură încheiat cu titlu oneros;**

— **nu se opune posibilității de a considera că face parte dintr-o exploatație suprafața care este pusă la dispoziția agricultorului cu titlu gratuit, în schimbul numai al suportării de către acesta din urmă a cotizațiilor datorate asociației profesionale, în vederea unei anumite utilizări pentru o perioadă limitată, cu respectarea obiectivelor privind protecția naturii, cu condiția ca acest agricultor să fie în măsură să utilizeze o astfel de suprafață cu suficientă autonomie pentru activitățile sale agricole în cursul unei perioade minime de zece luni și că**

— **este lipsită de relevanță în ceea ce privește includerea suprafeței respective în exploatația agricultorului împrejurarea că acesta din urmă este obligat să efectueze în schimbul unei remunerații anumite activități pe seama unui terț, în cazul în care această suprafață este utilizată în același**

timp de către agricultor în vederea exercitării activității sale agricole în numele și pe seama sa.

Semnături